

Yerel politikalara katılımın artırılmasında kent konseylerinin etkinliği ve önemi:

Balıkesir kent konseyi örneği*

The effectiveness and importance of city councils in increasing participation in local policies: The case of Balıkesir city council

Gönderim Tarihi / Received: 09.07.2024

Ahmet UÇAR¹

Kabul Tarihi / Accepted: 02.11.2024

Doi: [10.31795/baunsobed.1513439](https://doi.org/10.31795/baunsobed.1513439)

ÖZ: Yerel politikalar daha çok belediyelerde başkan ve meclis gibi karar organlarının aldığı kararlar sonucu oluşturulan politikalardır. Bu politikalar haliyle sadece o belde halk ı için gerçekleştirilecek hizmet ve faaliyetleri kapsamaktadır. Bu açıdan yerel politikaların oluşumunda halkın ihtiyacına yönelik hizmet ve faaliyetleri belirlemede halkın görüşlerinin alınması ve halkın politikalara katılımı önemlidir. Yerel politikaların oluşturulması ve bu politikalara katılım demokrasinin uygulanmasına en fazla olanak sağlayan uygulamalar olduğu söylenebilir. Zira yerel politikalar halkın yaşadıkları kentte o kentin seçilmiş yöneticileri tarafından oluşturulduğu için halkın en kolay ve hızlı katılabildiği politikalardır. Belediye yönetim sistemimize 2005 yılında çıkarılmış olan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile girmiş olan kent konseyleri yerel politikalara katılımı sağlamak ve artırmak için oluşturulan bir uygulamadır. Demokrasinin uygulanabilirliğini ve katılımıcılığı sağlamak için 2005 yılından bu yana bir kısım belediyeler kent konseylerini kurmuş ve yerel politikalarını oluştururken zaman zaman kent konseylerinin görüşlerini de dikkate almışlardır.

Bu çalışmada, önce literatürde kent konseylerinin katılımıcılığa olan etkisi üzerine yapılmış çalışmalar incelenerek kent konseylerinin faaliyetleri araştırılıp yerel politikalarda katılımıcılığa olan katkıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Sonrasında Balıkesir Kent Konseyinin faaliyetleri incelenerek katılımıcılık açısından yaptıkları katkılar belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak incelenen faaliyetlerden çıkan sonuçlara göre konseyin Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin meclis kararlarında çok az etkisi olduğu sonucuna varılmış olup sonuç bölümünde kent konseylerinin katılımıcılığı artırabilmesi için bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılım, Yerel politikalar, Kent konseyleri, Balıkesir kent konseyi

ABSTRACT: Local policies are mostly the policies created as a result of the decisions taken by decision-making bodies such as the mayor and the council in municipalities. These policies cover only the services and activities to be realized for the people of that municipality. In this respect, in the formation of local policies, it is important to take the views of the public and public participation in policies in determining services and activities for the needs of the public. It can be said that the formation of local policies and participation in these policies are the most enabling practices for the implementation of democracy. This is because local policies are formulated by the administration of the city where the people live, and since they are formulated in the closest place to the people, they are the policies in which the people can participate most easily and quickly. City councils, which entered our municipal administration system with the new Municipal Law No. 5393 enacted in 2005, are a new practice created to ensure and increase participation in local policies. In order to ensure the applicability of democracy and participation, some municipalities have established city councils since 2005 and benefit from the opinions of city councils while formulating local policies.

In this study, firstly, the studies conducted in the literature on the impact of city councils on participation were examined and their contributions to participation in local policies were tried to be revealed. After that, the activities of the Balıkesir City Council were examined and the contributions they made in terms of participation were tried to be determined. However, according to the results of the activities examined, it was concluded that the council had little influence on the decisions of the assembly of Balıkesir Metropolitan Municipality, and some suggestions were developed in the conclusion section to increase the participation of city councils.

Keywords: Participation, Local policies, City councils, Balıkesir city council

*Bu çalışma II. Balıkesir Sempozyumunda özet bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ahmet.ucar@cbu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2533-7887>

EXTENDED ABSTRACT

Literature review

In this study, first of all, the concept of participation is searched based on different sources. Participation is a vital concept for democracy, which is why firstly participation is defined according to different sources written in the literature. On the other hand, participation and democracy relations is tried to be explained by depending on the different studies. Also it is explained by looking at the municipal law numbered 5393 issued in 2005. In this law, article 13 is related to citizen participation in municipal services and decisions. Then emergence of city councils is explained in detail. They were first time stated in local agenda 21 in the environment conference held by the UN in Rio in 1992. Around the 1990s it was accepted by different countries in the world and in Türkiye, it started to be used with different names in 1996 after the Habitat II conference held in İstanbul. Today the name city council is replaced local agenda 21 and used with that name by the municipalities. Later formation and duties of the city councils are explained based on the municipal law and regulations of the city council. The duties stated in the first article of regulation are related to participation directly.

Methodology

In this study, literature review and content analysis methods are used. In this context, first, the conceptual framework of local governments and their requirements for democracy, the concept of participation and the importance of participation in local policies, the emergence of city councils, their establishment and duties, and their functionality in participation will be examined, and then, as the field research of the study, the activities of Balıkesir City Council will be investigated. By examining both the Annual Reports of Balıkesir Metropolitan Municipality and the Balıkesir City Council Platform web page, some inferences and findings will be obtained. In this sense, it is not necessary to take and present an ethical board report for publishing this article. Then, in the light of these findings and information, the study will be completed with a conclusion and evaluation section.

Findings and discussion

Before the establishment of the Balıkesir City Council, the Directive on the Organization, Duties, and Working Principles of the Balıkesir Metropolitan City Council was prepared and issued. According to Article 5 of this directive, the purpose of the establishment of the City Council is to develop the city vision and awareness of citizenship in urban life in Balıkesir, to create a platform where the central government, Balıkesir Metropolitan Municipality, professional organizations with the qualifications of public institutions and civil society in Balıkesir meet within the framework of common management, to protect the rights and laws of the city of Balıkesir, to ensure the adoption of the principles of sustainable development, sensitivity to the environment, social assistance and solidarity, transparency, accountability, participation, governance, and decentralization.

On the other hand, when we examine the activities of Balıkesir City Council on the website of the council, it can be seen the following activities across the city: Acting with the motto "The City Unites", the City Council shares with visitors the work it carries out with its various components and its recommendations to make the city a more livable and inclusive place. Through meetings, seminars, and workshops organized by the City Council with an understanding of participation and cooperation, residents of the city have the opportunity to share their ideas and suggestions. In addition, projects carried out to protect and increase the environment and green areas, as well as activities such as supporting cultural events, social assistance, and solidarity activities are among the prominent topics in the promotional stand (<https://balikesirkentkonseyi.org>).

When we continue to examine the web page of the City Council, it is seen that there are 11 completed projects among the activities of the council. The names of these projects are as follows: a. Tell about Balıkesir by design, b. Ten forms of art, c. Puşide project, d. Hoop brotherhood, e. Youth assembly ontalks, f. Balıkesir in the frame, g. Idea workshop, h. We are with our dear friends, j. We will succeed together, k. Let the one who has the means leave, let the one in need take, l. Balıkesir archaeology meetings.

Results and recommendations

Since their establishment, city councils have been an important practice that has implemented various activities in cities, increased participation in the formulation of local policies, and realized the practice of governance. In this sense, governance is the most fundamental principle for the realization of sustainable development. Because this principle has become an indispensable form of governance for societies to transition to democracy and a democratic system.

Balıkesir City Council completed its establishment with the City Council Directive issued in 2019 and started its activities. When we look at the web page of Balıkesir City Council regarding the activities of the council, it is seen that the council has carried out activities that contribute to participation, governance, social municipality, and democracy in many areas since its establishment. In this context, the City Council, which started its work with the motto "The City Unites", shares with the people of Balıkesir the activities and recommendations it has realized with different stakeholders to make the city a more livable and inclusive place. Through the meetings, seminars, and workshops organized by the City Council with an understanding of participation and cooperation, residents of the city have the opportunity to present and express their ideas and suggestions.

In order to make city councils more efficient and effective, the legal regulations on councils should be updated and the rights and obligations of city councils should be improved. Active participation of citizens in city councils should be taken into consideration and efforts should be made to encourage this participation. In many cities, people who are not even aware of the existence of city councils should be given training introducing the councils and encouraging participation in the councils. Because it is important to increase citizens' awareness of participation in order to improve and increase democracy.

Giriş

Yerel yönetimler il, belde ve köy gibi belirli bir coğrafi alanda o beldede yaşayan halkın ortak ihtiyaçlarına yönelik hizmet sunmak amacıyla kanunla kurulan, karar organları yine o belde halkı tarafından seçilerek oluşturulan mali özerkliğe ve tüzel kişiliğe sahip kamu kurumlarıdır. Belli aralıklarla yapılan seçimlerde karar organları seçimle belirlenen bu kurumlar kendine has bütçesi ve personeli ile bu ortak yerel hizmetleri sunmaktadırlar. Bu anlamda yerel yönetimler mahalli ortak ihtiyaçları karşılamak için kurulmuş olan demokratik kamu hizmet birimleri olarak adlandırılmaktadırlar (Kaypak, 2011: 136). Yerel yönetimlerin seçimle gelen karar organlarına sahip olması, onları demokrasi ilkelerine daha yakın olan ve halkın taleplerine daha hızlı yanıtlar verebilen birimler olarak ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla demokrasinin küçük ölçekli yönetim birimlerinde daha verimli uygulanma olanaklarına sahip olacağı söylenebilir (Demir ve Yavaş, 2015: 50). Aslında her ülkede özellikle genel hizmetlerin sunulmasından sorumlu bir merkezi hükümet bulunmaktadır. Merkezi yönetimler daha çok ülke genelini ilgilendiren hizmetleri sunmayı üstlenirken, yerel yönetimler ise yerel nitelikli hizmetlerin sunulmasından sorumlu tutulmuşlardır. Bu bağlamda Kingdom'un yerel yönetim tarifi şöyledir: "Devletin yerel birimlerinin kendi kendisini yönetmesidir. Bütün gelişmiş politikalarda o, gerçekten merkezi hükümete bir yardımcı ve genellikle iktidarı bir bakıma frenleyen sağlıklı bir demokrasinin işareti olarak görülür" (Kingdom, 1999: 570).

Türkiye'de kentlerin yönetilmesi anayasal bir kural olarak karar organları serbest seçimlerle oluşturulan ve birer yerel yönetim birimi olan belediyeler ile il özel idarelerinin görevidir. Dolayısıyla bu yerel yönetim kurumları yönetiminden sorumlu oldukları kentin halkına yerel kamu hizmetlerini sunan yerel demokratik kamu kurumlarıdır. Ancak tarihsel gelişim sürecinde Türkiye'de yerel yönetim tartışmaları bilhassa 1970'li yıllardan sonra yoğun hale gelmiştir. Bu tartışmaların odak noktasında genellikle yerel yönetim birimlerinin demokrasi ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir (Çitçi, 1996: 5'ten aktaran Yavaş ve Demir, 2015: 50).

Vatandaşların kendilerine ilişkin hizmetler konusunda alınacak kararlara serbestçe katılarak kendi kendilerini yönetmeyi gerçekleştirmek (Doğan ve Kalkışım, 2015: 124) anlamında kullanılan yerel demokrasi, demokrasinin iyi işlemesi bakımından çok büyük öneme sahiptir. Bu anlamda yerel demokrasinin gelişmesine yönelik katılım araçlarının geliştirilmesi ve bu araçların aktif bir şekilde kullanımının sağlanması önemli ve şarttır. İşte bu açıdan katılım mekanizmalarının sadece seçim dönemlerinde değil her zaman açık olması çok önemlidir ve çoğulcu demokrasiye göre katılma hakkının çeşitli şekillerde kurumsallaşması gerekmektedir (Çukurçayır, 2012: s. 95). Bu kapsamda yerel yönetim mekanizmaları, yerel makamlara ulaşmayı, onları elde edebilmeyi, yurttaşların kendilerini yönetebilmeleri için gerekli yerel katılım olanaklarını sunarak eşitliğin gerçekleştirilmesine katkıda bulunurlar. Oy kullanma, referandum vb. uygulamalarla katılma, örgütlenme ile diğer hak ve özgürlüklerin kullanılmasına olanak tanıyarak bireyin siyasal kültürü artmakta ve gelişme gösterebilmektedir. Yerel katılım araçlarının uygulamada çok çeşitli şekilleri olduğu ve bazı yazarlara göre, 35 civarında farklı katılım şeklinin var olduğu belirtilmektedir. Örneğin, seçimler, mahalle komiteleri, meclis toplantıları, halk oylaması, yerel yönetimlerde gönüllü katılım ve yurttaş-hemşehri toplantıları bu katılım çeşitlerinden bazılarıdır. Bunlar arasında, etkili bir katılım mekanizmasına olanak tanıyacak modellerden birisi de kent konseyleridir (Karanuh, 2018: 41). Bu anlamda bu çalışmada önce kavramsal çerçeve olarak yerel yönetimlerin kuruluşları ve demokrasi için gereklilikleri, katılım kavramı ve yerel politikalarda katılımın önemi, kent konseylerinin ortaya çıkışları, kuruluş ve görevleri ile katılımda işlevsellikleri incelenmiş olup, daha sonra ise çalışmanın alan araştırması olarak Balıkesir Kent Konseyinin faaliyetleri gerek Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin Faaliyet Raporları incelenerek, gerek Balıkesir Kent Konseyi Platformu web sayfası incelenerek birtakım çıkarımlar ve bulgular elde edilmeye çalışılmıştır. Sonrasında ise elde edilen bu bulgular ve bilgiler ışığında çalışma sonuç ve değerlendirme bölümüyle tamamlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada yöntem olarak literatür taraması ve içerik analizi kullanılmıştır. Dolayısıyla literatür taraması kısmında çalışmanın kavramsal kısmı oluşturulmuştur. Bu kapsamda önce kavramsal çerçeve olarak yerel yönetimlerin kuruluşları ve demokrasi için gereklilikleri, katılım kavramı ve yerel politikalarda katılımın önemi, kent konseylerinin ortaya çıkışları, kuruluş ve görevleri ile katılımda

işlevsellikleri incelenmiştir. Daha sonra ise çalışmanın alan araştırması kısmında içerik analiz metodu kullanılarak Balıkesir Kent Konseyinin gerçekleştirdiği faaliyetler ile katılımcılığın artırılmasına ve kentin vizyonunun gelişmesine ne kadar katkı yaptığı araştırılmaya çalışılmıştır. Bu araştırma daha çok hem Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin Faaliyet Raporları incelenerek hem de Balıkesir Kent Konseyi Platformu web sayfası incelenerek yapılmış olup inceleme sonucunda birtakım çıkarımlar ve bulgular elde edilmeye çalışılmıştır. Bu anlamda elde edilen bulgu ve çıkarımlar aşağıdaki başlıklarla anlatılmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın yayınlanması için herhangi bir etik kurul raporu alınmasına gerek olmamıştır.

Literatür taraması

Katılım kavramı ve demokrasi

Katılım kelimesi ile bir şeyden pay alınması, içine girilmesi, o şeyin ortağı olmak ve aktörleri içinde yer almak gibi birçok anlamı içinde barındıran bir kavramdan söz etmek mümkündür. Dolayısıyla katılım terimi insanların günlük davranış ve faaliyetleri, sosyal ve sivil toplum kuruluşları gibi birçok alanı ilgilendiren olgu ve ilişkileri anlatmak için kullanılmakta olması katılım kavramını oldukça karmaşık hale getirmektedir (Demir, 2008: 44).

Katılımın en yaygın şekillerinden birisi şüphesiz belirli aralıklarla yapılan seçimlerde halkın temsilcilerini seçmek için sandığa giderek kullandıkları oy verme işlemiyle gerçekleşmektedir. Ancak bu katılım biçimi oldukça çok dar ve yetersiz kabul edilen bir katılımdır. Zira bu kadar etkilendiğimiz karar oluşturma sürecinde temsilcilerimizi seçebilmek için her 4 ya da 5 yılda bir yapılan seçimlerde oylarımızı kullanmanın dışında yerel politikaları etkilemek için nelerin yapılabileceği konusu üzerinde çalışılmakta ve katılımın farklı tanımları yapılmaktadır (Uçar, 2014: 126). Konu üzerinde çalışan farklı yazarların görüşler şöyledir: Çukurçayır (2006: 42-43'den aktaran Genç, 2012: 48-49) katılımı, bireylerin siyasal ilişkileri ve etkinlikleri etkilemek amacıyla giriştikleri yasal davranışlar ya da vatandaşların siyasal kararları etkileme gayretleri şeklinde tanımlıyor, ancak Öner (2005: 60'dan aktaran Genç, 2012: 48) daha farklı ve uzun bir tanım yaparak katılımı şöyle ifade ediyor: “katılım, kamu politikalarının belirlenmesinde, uygulanmasında ve denetlenmesinde yer alma, iktidarı kullanan kişilerin kararlarını etkilemeye yönelik eylem ve işlemlerde bulunma, siyasal ve toplumsal örgütlerin etkileşimi, karar vermede kaynakların ve zamanın daha iyi kullanılması, amaçlara ulaşmak için çeşitli faaliyetlere girişmek, paylaşılan amaçlar doğrultusunda müşterilerin ve ortakların yürüttüğü faaliyetler olarak tanımlanabilir.” Bir başka tanıma göre katılım kavramı “toplumun dinamizminin, insanların tercihlerinin ve tercihlerindeki değişmelerin kesintisiz bir biçimde siyasal karar verme sürecini etkileyebilmesi” şeklinde tanımlanıyor (Şaylan, 1998: 84'ten aktaran Akdemir, 2020: 38).

Demir'in tespitine göre, katılımın birincil amacı çıkar çatışmalarına fırsat vermemek için iyi bir idare sistemi kurarak daha fazla demokrasi oluşturmaktır. Katılımı sağlayarak, siyasal sistem tarafında alınan kararların ilgili kamuoyu ile ortaklaşa alınması ve kamuoyunun alınan kararların işleyişinden azami ölçüde bilgilendirilmesi ve böylelikle vatandaşların siyasal sisteme yabancı kalmasının önüne geçilmektedir. Bu anlamda ferdi kararların tersine kolektif kararların etkin olduğu bir kavram olan katılım, demokrasi için ön şartı olarak görülmekte ve birey ile siyasal toplum örgütleri arasında bir etkileşim ve sinerji oluşturmaktadır. Katılımın, yerel hizmetlerin daha etkin, çabuk ve ucuz sunulması, halkın demokrasi bilincinin geliştirilmesi, siyasal kültür seviyesinin artırılması ve yerel demokrasinin güçlendirilmesi gibi çeşitli ve önemli amaçları vardır (Demir, 2008: 44-45).

Demokrasi en basit olarak halkın kendi kendini yönetmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Halkın kendi kendini yönetimini gerçekleştirebileceği en önemli araçlardan biri kişilere tanınan “oy kullanma” hakkı ve ödevidir. Ancak “oy kullanma” hakkı ve ödevi demokrasinin tanımlanmasına yeterli bir kriter olarak görünmemektedir. Gerçek demokrasinin varlığından bahsedebilmek için halkın kendisiyle ilgili konularda “yönetime katılması”, katılım mekanizmalarında yer alarak yöneticilerin kararlarını etkilemeye çalışması ve yöneticileri denetleyebilmesi şarttır. Zira halk, kendilerini temsil edenlerin aldıkları kararları daha kolay kabul edebilmektedirler (Eryılmaz, 2019: 175). Öte yandan Akdemir Dahl'dan aktararak bir rejimin demokratik sayılabilmesi için “etkin katılım”, “oy kullanma eşitliği”, “bilgi edinebilme”, “gündemin kontrolü” gibi koşulların varlığının gerekli olduğundan bahsetmektedir. Bu koşullar bağlamında karar alma ve politika belirleme faaliyetlerine eşit ve etkin katılımın sağlanması,

oy kullanım hakkının herkese eşit olarak verilmesi, herkesin bilgi edinme hakkının olması, gelişmeler, kararlar ve politikalar konusunda herkese yeterli bilginin sunulması gerçek demokrasiyi ortaya çıkaran kriterler olarak kabul edilmektedir. Yine gündem belirlemede söz sahibi ve etkili olmak, başka deyişle gündemi kontrol edebilmek de rejimin demokratik olduğunu göstermektedir. Bu koşul ve kriterler birer birer incelendiğinde demokrasinin en önemli unsuru olan katılım ilkesi karşımıza çıkmaktadır (Akdemir, 2020: 38).

Katılım şüphesiz demokrasinin gelişimine katkı yapmaktadır, ancak katılım ile ilgili bir başka önemli konu ise katılımın “gücün yeniden dağıtımında” ne kadar etkili olduğudur. Katılımın bir şekilde gerçekleşiyor olması vatandaşların karar alma süreçlerinde etkili olduğu anlamına gelmemektedir. Çünkü katılım kadar önemli bir başka konu da katılımın düzeyidir. Yani burada halk tarafından gerçekleşen katılım sonucunda halkın yönetimde “egemen güce” ne kadar ortak olabildiği önemli olmaktadır (Akdemir, 2020: 39).

Katılım mekanizması, yönetilen vatandaşların kendi geleceklerini oluşturmalarına direk katkı imkanı vermesi ve yönetimde görev alanların oluşturdukları uygulamalar ve aldıkları kararların halk arasında daha kolay kabul görmesine ve meşruluk kazanmasına katkı sağlayabilir. Zira çok katmanlı bir katılım ile alınan kararlar ile gerçekleştirilen uygulamaların daha kolay benimsenmesi, sahiplenilmesi ve içselleştirilmesi kararların çok geniş kitle tarafında kabul görmesinden dolayı mümkün olabilecektir. Kişilere kararların alınmasında katılım şansının verilmesi, onların görüşlerinin önemsenmesi ve değerlendirilmesi, kararlara katılanların kendilerine güvenini artırdığı gibi, onlara sorumluluk duygusu da verebilir. Bilinç düzeyinde ortaya çıkan bu artış, katılımın gerçekleştirilmesi için oluşturulan süreç ve araçlar ile hedeflenen kazanım açısından da olumlu katkılar sağlayabilir. En önemlisi ise demokrasi kültürünün artmasına ve yeni anlayışların içselleşmesine imkan sağlayabilir, ayrıca bunun sonucunda yeni katılım ve yönetim araçlarının gelişimine de olanaklar sağlayabilir (Mecek ve Yılmaz, 2023: 83). Yine Mecek’e (2018: 1558) göre, demokrasi kültürü için katılım vazgeçilmez bir unsurdur. Zira güçlü ve etkin bir katılımcı demokrasiyi oluşturabilmek için güçlü bir katılımın gerçekleşmesi şarttır. Son zamanlarda gerek demokrasi kültürünün gelişmesi ve gerekse vatandaşların kendileri ile ilgili konularda karar alma süreçlerine katılabilme amacına yönelik birçok araç ve uygulama ortaya çıkmış ve geliştirilmiştir. Örneğin, kentsel yaşam açısından Türkiye’de 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda (md. 13) o kentte yaşayanların o kentin yönetimi ve yönetimde alınan kararlar konusunda birtakım hak ve ödevlere sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Kanunda 13.maddenin düzenlenmesi şöyledir:

"Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür."

Görüldüğü gibi bu maddede hemşehri hukukuna yer verilmiş, hemşehrilik ilkesi ile kentte yaşayanların birbirlerine bağlanması ve kendilerini ilgilendiren kararlara katılmalarının sağlanması amacı güdülmüştür. Kentsel alan içerisinde birçok siyasal katılım araçları bulunmaktadır. Nitekim bu siyasal katılım araçları arasında yerel yönetim birimleri, mahalle muhtarlıkları, siyasi parti teşkilatlanmaları ve sivil toplum kuruluşları (STK’lar) gibi araçlar mevcuttur. Ancak bunların tamamı ile kamu kuruluşlarını da kapsayan daha geniş ölçekli bir katılım mekanizması da 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile ortaya çıkmıştır. Söz konusu katılım mekanizması ilgili kanunun 76.maddesinde “kent konseyleri” olarak düzenlenmiştir (5393/md.76). İşte bu kapsamda yerel siyasete katılım türlerinin, kent konseyleri başta olmak üzere, halk oylaması, halk toplantıları, geri çağırma, yurttaş kurulları, iletişim demokrasisi (internet), kamuoyu yoklaması, yuvarlak masa toplantıları, gelecek atölyeleri, belediye meclisi toplantılarına katılma, danışma kurulları, telefon, dilekçe, çeşitli forumlar,

sivil toplum kuruluşları, planlama çemberleri gibi birçok çeşitlerinin olduğundan bahsedilmektedir (Kestellioğlu, 2011: 126). Dolayısıyla bu çalışmanın temel konusunu kent konseylerinin ortaya çıkışı, oluşumu ve yerel siyasete katılımında etkisi oluşturduğu için çalışmanın bundan sonraki kısmında kent konseylerinin ortaya çıkışı, kuruluşu ve etkilerinden bahsedilecektir.

Katılım ve yönetim

Katılım, demokrasi kavramı ile ilişkili, demokrasiyi uygulama açısından destekleyen ve tamamlayan bir kavramdır. Böylece demokrasi katılım kavramı ile özdeşleşmekte ve yönetimde bu iki kavram birbirinden ayrı düşünülmemektedir. Demokrasiyi üstün ve ayrıcalıklı yapan şey, onun halka siyasal denetlemesine olanak tanınması ve yine halkın siyasal sisteme katılımını sağlamasıdır. Yerel yönetimlerde katılım, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda; hemşehri hukuku, kent konseyi, stratejik plan hazırlanma süreci, belediye hizmetlerine gönüllü katılım ve komisyonların teşkili gibi başlıklarla çeşitli şekillerde yer verilmiştir. 1990'lardan sonra dünya çapında oluşan gelişmeler yerelleşme ve çok aktörlü katılımı önemsemekte ve ön plana çıkarmaktadır. Bu anlamda yerel yönetişimde vatandaşların yerel düzeyde alınan kara ve uygulama süreçlerine hemen her düzeyde katılmaları öngörülmektedir (Gürbüz vd., 2024:3). Uluslararası alanda görülen yoksulluk, açlık, hastalıklar, ekosistemdeki bozulmalar, eşitsizlikler, insan haklarının çiğnemesi gibi birçok problemin, katılımın yeterince uygulanmadığından kaynaklandığı (Ökmen ve Görmez, 2009'den aktaran Gürbüz vd., 2024:3) tespiti, katılımın tüm dünyada önemsendiğinin ve gündemin birinci konusu olduğunun bir göstergesidir.

Yönetişim kavramı yönetim literatüründe oldukça yenidir. Kavram özellikle 1980'lerden sonra ortaya çıkmış ve ilk olarak 1989 yılında Dünya Bankası tarafından kullanılmıştır. Bu nedenle 1989 Dünya Bankası Raporu'nda sosyo-ekonomik kalkınmanın en önemli unsuru olarak gösterilen bu kavramın kullanımı gün geçtikçe yaygınlaşmıştır (Uçar ve Negiz, 2016: 793). Afrika'nın kalkınmasına ilişkin raporda, yönetişim "Ülke işlerinin yönetiminde siyasi gücün etkin kullanımı" olarak tanımlanmıştır. (Dünya Bankası, 1989: 60). Yönetişim, dünyadaki diğer büyük kuruluşların raporlarında da benzer şekilde tanımlanmaktadır. Nitekim OECD, yönetişimi "bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarının yönetiminde yetki ve yetkilerin kullanılması" olarak tanımlarken (OECD, 2006: 147'den aktaran Zeren, 2013:145), BM ise, "bir ülkenin işlerini yönetmek için ekonomik, politik ve idari otoritenin kullanılması" olarak tanımlamaktadır (UNDP, 1997: 9'dan aktaran Zeren, 2013: 145).

Aslında yönetişim kavramı, kamu yönetimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını içeren karmaşık bir sistemi ve bunların kendi aralarındaki ilişkiler ağını ve etkileşimlerini anlatmak için kullanılmaktadır (Rakodi, 2003: 524; Eryılmaz, 2019: 61), yani bu kavram tek bir yönetim yerine daha geniş katılımlı bir yönetim modelini anlatmak için kullanılır. Ökmen'e göre yönetişim, kamu, özel sektör ve sivil toplum iş birliğinde katılımı bir yönetişim biçimi aracılığıyla genişleten ve bunu yerel, ulusal ve küresel olmak üzere farklı boyutlara çeken bir anlayıştır. Yönetişim, Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımının önemli bir boyutunu oluşturmakta ve klasik yönetim anlayışını etkisizleştirip tek başına karar alma yerine, birlikte düzenleme, birlikte yönetim, birlikte üretim ve kamu-özel iş birliğini ön plana çıkarmaktadır (Ökmen, 2013: 208). Bu kapsamda yönetişim, yerel alanda kentsel hizmetlerin görülme biçimini de değiştiren, alternatifler ortaya çıkaran bir yaklaşım olarak önem arz etmektedir (Çukurçayır vd., 2015: 3). Kent Konseyleri Yönetmeliğinin 4.madde/d bendinde yönetişimin çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı bir yönetim anlayışı olduğu vurgulandığı üzere bu yeni yönetim algısına göre yönetimin merkezinde devletin değil, toplumun tamamının yer alması öngörülmektedir. Bu anlayışla yönetişim, kamu yönetiminde ve hizmetlerin gerçekleştirilmesinde imkânsızın veya zorun yerine yapılabilir kılma temel hedeflerden birisine dönüşmektedir (Demir ve Yavaş, 2015: 56).

Öte yandan Demir ve Yavaş'ın farklı görüşlere dayalı olarak belirttiği gibi, yönetişim kavramı yerelde ortaya çıkan ilişkileri ve iletişimi farklı bir boyuta taşıyarak "birlikte yönetim" anlayışının yönetim sürecinde mutlaka kullanılmasının gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla yönetişimden anlamamız gereken şey, kentte yaşayanların adına alınacak kararlara doğrudan kendilerinin katılmalarıdır. Bu anlamda katılım anahtar bir kavram olarak yönetişim ile bütünleşmektedir (Demir ve Yavaş, 2015: 56). Özet olarak Kent Konseyleri yönetiminde yönetişim modelinin hayat bulan ya da gerçekleşen hali olarak yönetişimin uygulanması konusunda bir araç oldukları söylenebilir. Kent Konseyleri'nde görev alan katılımcılar çeşitli kesimlerden katılan, kendi çıkarlarının farkında olarak

kent yönetimi hakkında fikir ve şikâyetlerini dile getiren girişimci kişilerden oluşmaktadırlar (Akdoğan, 2008: 8'den aktaran Demir ve Yavaş, 2015: 56).

Kent konseylerinin ortaya çıkışı ve gelişimi

Kent konseylerinin ortaya çıkışı tarihsel olarak çok eskiler dayanmamakta, 1990'lı yıllarda Dünyada ve Türkiye'de gelişen birtakım uygulamalara bağlı olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Kent konseyleri, 1992'de Rio yeryüzü zirvesinde kabul edilen Gündem 21 olarak adlandırılan 21. yüzyılda çevre ve kalkınma sorunlarını çözebilmek ve sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşabilmek için eylem planını gerçekleştirmek amacı ile gündeme gelmiştir. Yerel Gündem 21 ise yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşabilme amacının yanında Gündem 21'in hedeflerine ulaşmasını sağlamayı da kendine vazife olarak görmektedir. Türkiye'de yerel gündem 21 süreci, 1996 İstanbul'da gerçekleşen Habitat II Kent Zirvesinden sonra önemli hale gelmiştir (Karanuh, 2018: 10-11). Yerel Gündem 21, Gündem 21 başlıklı eylem planınının 28. bölümü uyarınca, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplum ve diğer paydaşların bir araya gelerek sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileriyle birlikte önceliklerini belirleyebilmeleri amacıyla oluşturulan bir programdır (Zeren, 2017: 9'dan aktaran Karanuh, 2018: 11). Bu minvalde Türkiye'de Yerel Gündem 21 uygulamalarının başlaması 1997 yılı sonunda "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" projesine dayanmaktadır. Projenin ilk hedefi Yerel Gündem 21 kavramının ve bunun yerel yönetim üzerindeki etki ve sonuçlarının tanıtımına yönelik konular olmuştur (Emrealp, 2005: 30). İşte bu bakımdan kent konseylerinin temel dayanağı ve ilk çıkış noktası olarak Yerel Gündem 21 kabul edilmektedir. Bu açıdan Türkiye'deki Kent konseylerinin gündeme gelmesi 1990'lı yıllarda Kent Konseyine benzeyen bazı kuruluşların ortaya çıkması ile olmuştur. Bu kuruluşların amacı halkın yönetime katılmasını sağlamak ve daha kolay bir bilgi alış-verişi ile kent için ortak bir akıl oluşturulmaktır (Tekin, 2019: 62).

BM Rio konferansında hazırlanan Gündem 21 belgesinin 28. Bölümünde belirlenen amaçların ilki "her ülkedeki yerel yönetimlerin çoğu 1996'ya kadar halklarıyla bir danışma sürecini başlatmış olmalıdır ve toplum için "yerel bir Gündem 21" üzerinde uzlaşma sağlamalıdır," şeklindedir. Öte yandan faaliyetler kısmında ise, "her yerel yönetim, vatandaşlarıyla, yerel kuruluşlarla ve özel sektörle bir diyalog içine girmelidir ve "yerel bir Gündem 21" benimsemelidir," denilmektedir (Agenda 21. Chapter 28.2/3, pp.285). YG 21 Programının temel amacı ise; insanın temel ihtiyaçlarını karşılanmak, sağlıklı bir ekosistem oluşturmak, gelecek nesillerin haklarını da koruyarak bu kapsamda çalışmalar yapmak çevre ve ekoloji arasındaki dengeyi kuran bir köprü vazifesini yapmak şeklinde belirlenmiştir. 1992 yılından sonra birçok ülke YG 21 Programının getirmiş olduğu değişimler ve bu değişimlere bağlı olarak bazı ilkeleri uygulamaya sokmuştur. Türkiye'de bu uygulamaların başlaması 1996 yılında İstanbul'da düzenlenen BM Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı ile olmuştur. Bu konferanstan sonra yerel yönetimlerde YG 21 programının getirmiş olduğu katılımcı anlayış benimsenerek kentte yaşayan vatandaşların kentine sahip çıktığı görülmüştür (Aksu, 2018: 26). Kentte yaşayan vatandaşları bir araya getiren bir platform olarak bu kuruluşlar "Yerel Gündem 21" adı ile ilk defa 1996 yılında Türkiye'nin birçok kentinde kurulmuştur. Bu kentler arasında Bursa, İzmir, Adapazarı, Adana, Trabzon, Kars, Tekirdağ, Van, Eskişehir, Edirne, Afyonkarahisar, Antalya, Diyarbakır ve Manisa'yı saymak mümkündür. Günümüzde ise "Yerel Gündem 21" kavramının yerini "Kent Konseyi" kavramı almış ve bunun sonucunda birçok belediyede kent konseyleri kurulmuştur (Çetinkaya ve Korlu, 2012: 100-101). Öte yandan bu kuruluşlara değişik belediyelerde farklı isimler verildiği görülmektedir, örneğin, İzmir'in Urla ilçesinde Kent Senatosu, Milas'daki Kent Kurultayı, Aliğa'da Kent Parlamentosu ve Antalya, Bursa, İzmit, Muğla ve Karşıyaka'da ise Kent Meclisleri olarak adlandırılmaktadırlar. Bu kuruluşlar her ne kadar kentlerden kentlere farklılık gösterse de hepsinin ortak amacı, kentteki bireylerin de katılımıyla ortak bir akıl oluşturulmaktır (Görmez ve Altınışık, 2011: 40).

Kent konseyleri ilk olarak yasal statüye 5393 sayılı Belediye Kanunu ile kavuşmuştur. Bilindiği gibi bu kanun 1990 yıllarda genel olarak yerelleşmenin ön plana çıkması ve 2003'ten sonra dönemin hükümetinin AB'ye giriş çabalarına istinaden AB uyum sürecinin bir gereği olarak 2005 yılında çıkarılmış ve yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla kent konseyleri bu kanunun 76.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; "Kent konseyi, kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehricilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim

ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar” ifadesi yer almaktadır (5393 sayılı Belediye Kanunu/md.76, 23.04.2024).

Yerel yönetimler konusunda hazırlanan yeni düzenlemeler dikkatli bir şekilde incelendiğinde, “yönetime katılım” konusunun önemli bir kavram olarak kullanıldığı söylenebilir. Bu anlamda 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda belediye hizmetlerine gönüllü katılım imkanları belirtildiği gibi kent konseyleri ve ihtisas komisyonları şeklindeki katılımcı araç ve uygulamaların başlatılmasına yönelik değişik hükümler de yer almaktadır (Demir ve Yavaş, 2015: 51). Nitekim belediye hizmetlerine gönüllü katılıma Belediye Kanunu madde 77’de şöyle yer verilmektedir: “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde de dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.” Yine 24.maddede meclis üyeleri arasından en az 3 ve en fazla 5 kişiden İhtisas komisyonları oluşturulabilir ifadesi yer almaktadır. Kurulan bu komisyon toplantılarına “Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir” şeklindeki düzenleme ile halkı temsil etme ve vatandaş görüşlerinin yansıtılması bakımından en küçük birim olan mahalle muhtarlarının ve sivil toplum örgütlerinin katılımı önemsenmiştir. Keza 41 maddeye göre stratejik planın hazırlanışında da varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanması ve belediye meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girmesinden söz edilmektedir (5393 sayılı Belediye Kanunu/ md.77, 24 ve 41, 23.04.2024; Çetinkaya ve Korlu, 2012: 100).

Kent konseylerinin oluşumu ve görevleri

Türkiye’de kent konseylerinin oluşumu, 08.10.2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kent Konseyi Yönetmeliği” ile düzenlenmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76.maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde hazırlanmış olan bu yönetmelik kapsamında, kent konseylerinin oluşumu, yapısı, organları, yönetim ilkeleri, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları şekillendirilmiştir.

Kent Konseyleri Yönetmeliğinin 5.maddesi 1.fıkrasına göre, “Kent konseyleri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde, 8 inci maddede belirtilen üyelerden oluşur.” Dolayısıyla 8.maddeye göre kent konseyi; merkezi yönetimi, yerel yönetimi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını ve sivil toplumu ortaklık anlayışı ile buluşturmak üzere aşağıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur:

- a) Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi,
- b) Belediye başkanı veya temsilcisi,
- c) Sayısı 10’u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- ç) Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30’unu geçmemek ve 20’den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri,
- d) Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- e) Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci,
- f) Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri,
- g) Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi.

Kent Konseyleri Yönetmeliğinde konseylerin oluşturulma amacı; “kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma,

çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışmak” şeklinde belirlenmiştir (Kent Konseyleri Yönetmeliği/md.1). Bu amaç çerçevesinde yerel katılımın ve demokrasinin artırılması ve uygulamaya geçirilmesi ile çok aktörlü yönetim modeli olarak bilinen yönetim ilkesinin yerelde uygulamasının başlatılarak yönetimi kent yönetimlerinin en önemli yönetim ilkesi haline getirilmesi hedeflenmektedir. Böylece yerel yönetimler merkezi yönetim, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve yerel halkın katılımı ile yerel yönetişime dayalı kalkınma politikalarını yerel düzeyde uygulayan idari birimler haline dönüşeceklerdir. Kent Konseyleri bu hedeflere ulaşabilmek için yerel halkı bir araya getirerek ortak bir aklı ortaya çıkartmak zorundadırlar. Bunun sonucunda da kentlerde sosyal yardımlaşma ve dayanışma anlayışı artacak ve yönetime katılım bilinci olan topluluklar oluşabilecektir (Özdemir, 2011: 38’den aktaran Demir ve Yavaş, 2015: 52).

Kent konseylerinin görevleri Kent Konseyleri Yönetmeliği’nin 6. maddesinde sayılmıştır. Buna göre kent konseylerinin görevleri şunlardır:

- a) Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetişim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- b) (Değişik: RG-6/6/2009-27250) Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- c) Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,
- ç) Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,
- d) Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,
- e) Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- f) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,
- g) Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- ğ) Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,
- h) Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,
- ı) Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.

Görüldüğü gibi yönetmeliğin ilgili maddesinde sayılan bu görevler tamamen yerel düzeyde katılım ve demokrasiyi arttırmaya yöneliktir. Özellikle kadın ve çocuklar gibi dezavantajlı ve engellilere yönelik kararlara katılım imkanının verilmesi önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Balıkesir kent konseyinin kuruluşu ve faaliyetleri

Balıkesir kent konseyinin kuruluşu

Balıkesir Kent Konseyi basında çıkan haberlerden anlaşılacağı gibi 2019 yılında kurulmuştur (Haberler.com, 28.04.2024; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 25.09.2024). Söz konusu haber sitesinden ve Büyükşehir Belediyesi web sayfasından alınan bilgiye göre, Balıkesir Kent Konseyinin 300 üyenin katılımıyla gerçekleştirilen ilk genel kurulunda başkanlığa oy birliği ile Mürsel Sabancı seçilmiştir. Dönemin Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanı Yücel Yılmaz’ın genel kurulda yaptığı konuşmada “Bu şehrin kent konseyine çok ihtiyacı var, gündem konularını siz belirleyin, biz uygulayalım” şeklinde konuşmuştur. Kent vizyonu, hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, demokratik katılım ve çözümde ortaklık ilkelerinin hayata geçirilmesi amacıyla kurulan Balıkesir Kent Konseyi’nin Seçimli Genel Kurulu gerçekleştirilmiştir. Başkan Yılmaz’ın konuşmasının ardından seçimlerde divanı; Balıkesir Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Narlı, Balıkesir İlini Tanıtma ve Güçlendirme Vakfı-BALGÜÇ 2. Başkanı Mehmet Çalışkan ve Türk Eğitim Vakfı Balıkesir Temsilcisi Jale Bayraktar yönetmiştir. Yaklaşık 300 üyenin katılımıyla gerçekleştirilen genel kurulda, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Mürsel Sabancı oy birliği ile Kent Konseyi Başkanı seçilmiştir. Ardından yürütme kurulu üyeleri de belirlenerek oy çokluğuyla kabul edilmiştir (Haberler.com, 24.04.2024).

Balıkesir Kent Konseyi kurulmadan önce Balıkesir Büyükşehir Kent Konseyi Teşkil, Görev ve Çalışma Esasları Yönergesi oluşturulmuş ve Balıkesir Kent Konseyinin kuruluşu hazırlanan bu yönergeye göre gerçekleştirilmiştir. Balıkesir Kent Konseyinin Yönergesinin 5.maddesinde belirlenen kuruluş amacı, Kent Konseyleri Yönetmeliğinin 6.maddesinde belirtilen kent konseylerinin kuruluş amacına uygun ve paralel olarak belirlenmiştir. Söz konusu Balıkesir Kent Konseyi Yönergesinin 5.maddesine göre Kent Konseyinin kuruluş amacı; *“Balıkesir’de kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, Merkezi yönetimin, Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin, Balıkesir’deki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortak bir yönetim çerçevesinde bulunduğu bir platformun oluşturulması, Balıkesir kentinin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerinin benimsenmesini sağlamaktır.”* şeklinde belirlenmiştir.

Öte yandan Kent Konseyi, Balıkesir Kent Konseyi Yönergesinin 6. madde 1.fıkrasında belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşmaktadır. Buna göre Konsey:

- Balıkesir Valisi veya temsilcisi,
- Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanı veya temsilcisi,
- Sayısı 10’u geçmemek üzere Vali tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- Büyükşehir Belediyesini temsilen Belediye Başkanı tarafından belirlenecek 3 temsilci,
- İlçe Kent Konseyi Başkanları ve Meclis Başkanları,
- Her ilçeden, muhtarları temsil edecek varsa muhtarlar derneği başkanı yoksa muhtarların kendi aralarından belirleyeceği bir temsilci,
- Belediye Meclisinde bulunan siyasi partilerin birer temsilcileri,
- Şehirde yer alan Üniversite Rektörlüklerinin belirleyeceği ikişer temsilci,
- Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baronun, kamu yararına faaliyet gösteren dernek ve vakıfların birer temsilcisi,
- Balıkesir Kent konseyinde kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcilerinden oluşur.

Balıkesir Kent Konseyi Yönergesinin 7.maddesinde konseyin görevleri Kent Konseyleri Yönetmeliğinde 6.maddede sayılan görevlere paralel bir şekilde hazırlanmış ve belirlenmiştir. Bu görevlerin yanında ilave görev olarak şöyle bir görev yönergeye eklenmiştir: *“Yereldeki ve ulusaldaki diğer kent konseyleri, kurum ve kuruluşlar ile birlikte kentin geleceği ve günlük yaşamı ile ilgili iş birlikleri geliştirmektir.”*

Yine Yönergenin 10.maddesine göre kent konseyi aşağıdaki organlardan oluşur:

- ✓ Genel Kurul,
- ✓ Yürütme Kurulu,
- ✓ Kent Konseyi Başkanı,
- ✓ Genel Sekreter,
- ✓ Meclisler ve Çalışma Grupları,
- ✓ Danışma Kurulları.

Genel Kurul, kent konseyinin en yetkili organıdır ve 5’inci maddede sayılan üyelerden oluşur. Yılda en az ocak ve eylül aylarında olmak üzere 2 kere, üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Dolayısıyla Genel Kurulca oluşturulan görüşler, Belediye Meclisinin ilk toplantısında değerlendirildikten sonra belediye tarafından Yürütme Kuruluna bildirilir (Balıkesir Kent Konseyi Yönergesi/md.11).

Yürütme Kurulu, Genel Kurul tarafından birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıl görev yapmak üzere seçilen, Kadın ve Gençlik Meclis Başkanlarının da yer aldığı en az yedi kişiden oluşur. Yürütme kuruluna Kent Konseyi Başkanı, bulunmaması halinde Yürütme Kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder (Md.12).

Kent Konseyi Başkanı Genel Kurul tarafından seçilir. Kent Konseyi Başkanının görev süresi, Yürütme Kurulunun görev süresiyle paralel olmak üzere ilk dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yıldır (Md.13).

Yönergenin 14.maddesine göre Kent Konseyi, görev alanına giren konularda meclisler ve çalışma grupları (Kadın, Gençlik, Engelliler vb.) oluşturabilir.

Yine Yönergenin 15.maddesine göre Kent Konseyi, görev alanına giren aşağıdaki alanlarda Danışma Kurulları oluşturabilir:

- İlçe Kent Konseyleri Danışma ve Koordinasyon Kurulu,
- Şehir, Çevre ve Planlama Danışma Kurulu,

- c) Tarım ve Hayvancılık Danışma Kurulu,
- d) Kalkınma AR-GE, Bilim ve Teknoloji Danışma Kurulu,
- e) Kültür, Sanat, Turizm Danışma Kurulu,
- f) Halk Sağlığı Danışma Kurulu.

Danışma kurullarına Üniversitelerden en az 1 yıllığına 3 üye ile STK ve kamu kurumlarından uzman üyeler Yürütme Kurulu tarafından seçilir. Danışma Kurullarının her biri en az 5 kişiden oluşur ve Kent Konseyi Başkanının yazılı daveti üzerine yılda en az üç defa toplanır, faaliyet alanlarıyla ilgili konularda tavsiye niteliğinde görüş ve önerilerini Kent Konseyi Başkanına yazılı olarak bildirir.

Son olarak Kent Konseyi Genel Sekreteri ise, Belediye Başkanı tarafından önerilen üç aday arasından Yürütme Kurulu tarafından seçilir. Genel Sekreter Kent Konseyi görevlerinin yerine getirilmesini koordine eder ve meclisler, çalışma grupları ve benzeri yapılar arasındaki çalışma uyumunu ve koordinasyonu sağlar. Yaptığı görevler açısından Kent Konseyi Başkanına ve Yürütme Kuruluna karşı sorumluluk taşır (Md.16).

Balıkesir kent konseyinin faaliyetleri

Balıkesir Kent Konseyinin faaliyetlerinin neler olduğu ve bunların Balıkesir ilinde oluşturulan yerel politikalara etkisi olup olmadığını anlayabilmek için hem Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin web sayfası hem de Balıkesir Kent Konseyinin web sayfası incelenmiştir. Dolayısıyla Balıkesir Kent Konseyinin araştırılan bu faaliyetleri konseyin 2020-2024 yıllarında gerçekleştirmiş olduğu etkinlikleri kapsamaktadır. Söz konusu inceleme Balıkesir Kent Konseyinin web sayfasından 10 Nisan 2024 ve 20 Mayıs 2024 tarih aralığında yapılmış olup çok farklı alanlarda etkinlikler gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. İncelemenin bu tarih aralığında yapılmasının sebebi çalışmanın sempozyuma katılım için hazırlanıyor olması ve katılım tarihinin mayıs ayı sonunda bitiyor olmasıdır.

Balıkesir Kent Konseyi yerel politikalara katılımı artırmak ve politikaları etkilemek amacı ile yapmış olduğu çalışmalara istinaden aldığı kararlardan sadece yedi adet tavsiye kararının Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin web sayfasında yayınlanmış olan meclis kararları arasında yer aldığı görülmektedir. Söz konusu bu kararların konuları şehirde yaşam kalitesini artırmaya, şehrin tarihi yapısının korunması ve güzelleştirilmesine yönelik olduğu söylenebilir. Bu tavsiye kararlarının tarih ve sayıları, konuları ve büyükşehir meclisinin kabul tarihleri şöyledir (balikesirkentkonseyi.org, 24.04.2024):

- ✓ Kent Konseyi Yürütme Kurulunun 10.12.2022 tarihli toplantısında Tarihi Gar Binası ile ilgili aldığı 2022/72 sayılı tavsiye kararı. Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinin 14.03.2023 tarihli ve 2023-202 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.
- ✓ Konseyin “İl Genelinde Düzensiz Tabela Uygulamasının İyileştirilmesi” konulu 02.10.2020 tarihli ve 2020/75 sayılı tavsiye kararı Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinin 24.12.2020 tarihli ve 2020-1127 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.
- ✓ Balıkesir’de 41 yıl ve üzerinde mesleğini icra etmiş Balıkesir’e değer katmış şahsiyetler ile özel hukuk ve kamu tüzel kişilerine 24.12.2022 tarih ve 2022-19 sayılı “Şehir Hizmet Berati” verilmesi hakkındaki tavsiye kararı Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinin 23.02.2023 tarihli ve 2023-141 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.
- ✓ Balıkesir Olgunlaşma Enstitüsü Kurulmasına ilişkin 02.02.2022 tarih ve 2022/13 sayılı tavsiye kararı Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinin 14.04.2022 tarihli ve 2022-409 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.
- ✓ Balıkesir’de tescilli, tarihi çeşmelerin restorasyonu ve kullanıma açılması konusundaki 16.05.2020 tarih ve 2020/25 sayılı tavsiye kararı Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinin 28.07.2020 tarihli ve 2020-431 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.
- ✓ Boş arsa, Bina bahçeleri ve Terkedilmiş yapılar bakım yönetmeliği hakkında 16.05.2020 tarihli ve 2020/24 sayılı tavsiye kararı Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinin 28.07.2020 tarihli ve 2020-430 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.
- ✓ Konseyin 10.12.2022 tarih ve 2022/71 sayılı “Anafartalar Caddesi Tabela Düzenlemesi” konulu tavsiye kararı Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinin 14.03.2023 tarihli ve 2023-201 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Öte yandan Balıkesir Kent Konseyi, katılımcılık anlayışıyla kuruluşundan bugüne şehirde gerçekleştirdiği örnek çalışmaları, “Şehir Yönetim” programı kapsamında düzenlenen tanıtım standında sergilediğini görmekteyiz. “Şehir Birleştirir” mottosuyla hareket eden Kent Konseyi, şehrin daha

yaşanabilir ve kapsayıcı bir yer olması için çeşitli bileşenleriyle birlikte gerçekleştirdiği çalışmalarını ve tavsiye kararlarını ziyaretçilerle paylaşmaktadır. Kent Konseyi'nin katılımçılık ve iş birliği anlayışıyla düzenlediği toplantılar, seminerler ve çalıştaylar ile kentte yaşayanlar fikirlerini ve önerilerini paylaşma imkanı yakalayabilmektedir. Ayrıca, çevre ve yeşil alanların korunması ve artırılması amacıyla gerçekleştirilen projeler ile kültürel etkinliklere destek verilmesi, sosyal yardım ve dayanışma faaliyetleri gibi çalışmalar da tanıtım standında öne çıkan konular arasında görülmektedir (balikesirkentkonseyi.org, 24.04.2024).

Kent Konseyinin web sayfasını incelemeye devam ettiğimizde konseyin yaptığı faaliyetler arasında 11 adet tamamlanan proje olduğu görülmektedir. Bu projelerin neler olduğu aşağıda isimleri ile özet olarak açıklanmaktadır (balikesirkentkonseyi.org, 24.04.2024):

a. Tasarımla Balıkesir'i anlat: Bu isim altında gerçekleştirilen en önemli faaliyet Balıkesir'in tarihi ve kültürel mirasını tanıtmak ve gelecek nesillere aktarmak amacı ile Balıkesir Kent Konseyi ve Balıkesir Büyükşehir Belediyesi iş birliğiyle Tasarımla Balıkesir'i Anlat Balıkesir Temalı ürün tasarım yarışması düzenlemesi olmuştur. Yarışmanın temel amacı Balıkesir'in tarihini, kültürünü, mimari yapısını, sanatsal yönünü, şehir kimliğini yansıtan, sürdürülebilir insan, toplum ve çevreye duyarlı ürünler üretilmesini sağlamaktır. Yarışmada alanında uzman seçici kurul üyelerinin değerlendirmesinin ardından dereceye giren eserler ödüllendirilmiştir.

b. Sanatın on hali: Yine Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Balıkesir Kent Konseyi işbirliği ile "Sanatın On Hali" Geleneksel Türk Sanatları Yarışmaları düzenlenmiştir. Bu yarışmanın amacı da Güney Marmara'daki önemli yerleşim birimlerini birbirine bağlayan ulaşım ağında bulunan Balıkesir; Karesi Beyliğinin merkezi ve Osmanlı Devletine katılan ilk şehirlerden birisi olması hasebiyle, küreselleşmenin karşısında kültürel çeşitliliğin asıllarını koruyarak arşive kazandırmak bunu gelecek nesillere aktarmak, Türk örf ve adetlerini asıllarına uygun olarak devam ettirerek ürünlerin ulusal ve uluslar arası platformda tanıtımı ile şehir ekonomisi ve istihdamına katkıda bulunmak ve yerel ürünleri marka haline getirmektir.

Fotoğraf 1: Geleneksel el sanatlarının tekrar topluma kazandırılmasına bir örnek

Kaynak: (balikesirkentkonseyi.org, 24.04.2024)

c. Puşide projesi: Bu proje ile şehrin kültürel, tarihi ve dini değerlerine sahip çıkılması amaçlanarak Zağnos Paşa Türbesi, Karesi Türbesi ve Fatma Sultan Türbelerinin sanduka örtüleri yenilenmiştir. Puşide Projesi'nin hayata geçmesinde Balıkesir Valiliği, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Bursa Olgunlaşma Enstitüsü, Altıeylül Belediyesi, Karesi Belediyesi'nin işbirliği ve katkıları olmuştur. Bu proje ile aynı zamanda şehrin tanıtımı, inanç turizminin gelişmesi, bölge ekonomisinin canlanmasına katkı sağlanması ve kadın istihdamının artırılması da hedeflenmiştir.

d.Kasnak kardeşliği: Bu proje ise Balıkesir Kent Konseyi, Büyükşehir Belediyesi ve TEV paydaşlığında gerçekleştirilmiş ve başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Proje kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerden elde edilen gelirlerle; Balıkesirli başarılı ve ihtiyaç sahibi üniversiteli kız öğrencilere 4 yıl boyunca burs verilmesi planlanmıştır. 2021 yılında başlatılan proje ile , müzayede ve tiyatro gösteriminden elde edilen gelirlerin de eklenmesiyle hedefine ulaştı. Dolayısıyla projenin amacına ulaşabilmesi için Fatma Nur Şıldak ile Mehtap Yılmaz'ın himayelerinde Balıkesir Meslek Edindirme Kurslarında (BALMEK) planlanan atölyelerde gönüllü kursiyer kadınların el emeklerinin satılmasından elde edilen gelirlerle; müzayede ve hemen ardından ünlü oyuncu Ayça Bingöl'ün sahnelediği “Ben Anadolu” adlı tiyatro gösteriminden elde edilen gelirler, TEV bünyesinde açılan ‘Kasnak Kardeşliği Burs Fonu’na aktarılmış ve böylece projenin başarılı Balıkesirli kız öğrencilere burs verme hedefine ulaşılmıştır.

e.Gençlik meclisi ontalks: Balıkesirin bütün ilçelerindeki gençlerin bu proje kapsamında kaliteli ve yaşanabilir bir kent yönetiminde aktif rol alması, yaşadıkları sorunlara ilişkin politikalar ve çözüm önerileri geliştirmeleri için çalışmalar yapması amaçlanmıştır. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Balıkesir Kent Konseyi Gençlik Meclisi ve ilgili kurumlar işbirliğinde OnTalks Projesi başlatılmış olup bu çerçevede OnTalks 1. Kariyer ve Girişimcilik Zirvesi, Bandırma Kişisel Gelişim Zirvesi, Teknoloji ve İnovasyon Zirvesi “Herkes İçin Yapay Zekâ” zirveleri yüzlerce gencin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla On Talks programına gençlerin ilgisi çok yüksek olmuş ve 3250 katılımcı genç başvuru yapmıştır. Uzman akademisyen ve girişimcilerin konuşmacı olarak yer aldığı zirvelerde gençlere kişisel, toplumsal, bilimsel, kültürel, sanatsal, spor, girişimcilik, metaverse, arge, teknoloji gibi birçok alanda kendilerini geliştirme olanakları tanınmıştır.

f.Kadrajda Balıkesir: Proje kapsamında Balıkesir şehrine ilişkin kültürel, tarihi, doğal zenginliklerin tanıtılması, günlük yaşamı anlatan ve kadınların toplumsal hayatta üstlendiği farklı kimliklere dikkat çekilmesi amaçlanarak Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Balıkesir Kent Konseyi ve ilgili kurumların işbirliğinde çeşitli yarışmalar düzenlenmiştir. Bu bağlamda Şehir ve Kadın Temalı Fotoğraf Yarışması, Balıkesir Fotoğrafçılar Maratonu, Pandemi de Neler Çektik, Bandırma Foto Safari yarışmaları gerçekleştirilmiş olup başarılı eserler seçici kurul tarafından değerlendirmiş ve ödüle layık görülmüştür.

g.Fikir atölyesi: Balıkesir Kent Konseyi Şehir, Çevre ve Planlama Çalışma Grubu ile Balıkesir Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü öğrencileri “Kent İçin Fikir Atölyesi” proje çalışması kapsamında atölye çalışmalarını hayata geçirmişlerdir. Projenin temel amacı gençlere yurttaşlık farkındalığı kazandırarak yerel yönetim faaliyetlerine aktif katılımlarını sağlamaktır. Dolayısıyla atölye çalışmalarında Prof. Dr. Berrin AKGÜN, Yüksek Mimar Osman Zeki ŞAHİN ve Balıkesir Kent Konseyi Başkanı Mürsel SABANCI öncülüğü ve katkısıyla odak grup çalışmalarında kent için fikirler üretilerek birbirinden farklı başlıklar oluşturularak sonuç raporu hazırlanmıştır. Başlıklardan bazı örnekler şöyledir: *Dost Bankları, Askıda Kitap Parkı, Mobil Fikir Atölyesi, Kentsel Tasarım Projesi.*

h.Can dostlarımızın yanındayız: Proje kapsamında İlçe Kent Konseyleri koordinasyon ve işbirliği ile şehrin 20 ilçesinde pandemi döneminden bugüne özellikle kış aylarında kar yağışı ve don olayının görüldüğü zamanlarda yiyecek bulmakta zorluk çeken hayvanlara mama dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla Balıkesir Kent Konseyi ve Balıkesir Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde 20 ilçede sokak hayvanları için mama desteği sağlayarak ilgili paydaşlara tavsiye kararları sunan ilçe kent konseyleri bu sevimli dostlarla buluşarak hayvan sevgisine dikkat çekmişlerdir.

j.Birlikte başaracağız: Pandemide maske ve dezenfektan dağıtımını içeren bu proje kapsamında, Balıkesir Kent Konseyi, Burhaniye Kent Konseyi, Dursunbey Kent Konseyi, Edremit Kent Konseyi, Gömeç Kent Konseyi, Gönen Kent Konseyi, Havran Kent Konseyi, Karesi Kent Konseyi, Sındırgı Kent Konseyi ve Susurluk Kent Konseyi ile işbirliği yapmış ve salgınla mücadelede şehrin tamamına destek çalışmaları başlatmıştır. Bu anlamda Balıkesir ve ilçelerinde yer alan kent konseyleri aracılığı ile ihtiyaç sahibi vatandaşlara 111 bin cerrahi maske, 84 litre el dezenfektanı ve bin 553 aileye gıda kolisi yardımında bulunulmuştur.

k.İmkânı olan bıraksın, ihtiyacı olan alsın: Bu projede Balıkesir Kent Konseyi, semt pazarlarında ihtiyaç sahipleri için “İmkânı Olan Bıraksın, İhtiyacı Olan Alsın” projesini başlatarak. “Gün Dayanışma Günüdür” sloganıyla hayata geçirdiği projeye yardımseverlerin bıraktığı; ekmek, sebze ve meyve gibi gıda ürünlerini ihtiyaç sahipleri ile buluşturmayı amaçlamıştır. Bu çerçevede Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ile Balıkesir Sebze ve Meyveciler Esnaf Odası’nın da destekleriyle semt pazarlarında ihtiyaç sahipleri için “İmkânı Olan Bıraksın, İhtiyacı Olan Alsın” yazılı stantlar koyuldu. Özellikle pandemi sürecinde işini kaybeden ya da işyerlerini açamayan ihtiyaç sahibi vatandaşlar bu standlara bırakılan ürünleri almaları hedeflenmiştir.

1. Balıkesir arkeoloji buluşmaları: “Balıkesir Arkeoloji Buluşmaları”, “Mysia ve Çevre Kültürleri” , “Kültür Varlıkları ve Sürdürülebilirlik” Sempozyumu 1, 2 ve 3’üncüsü, Büyükşehir Belediyesi’nin destekleriyle Balıkesir Kent Konseyi tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Balıkesir’de, 4 büyük kazı alanında çalışmalar yapılmış olup “Balıkesir Arkeoloji Buluşmaları” M.Ö.8000’li yıllara yeniden yolculuk yapılan programlarda, M.S. 235 yılında basılan Antandros sikkesi 1785 yıl sonra yeniden sembolik olarak basıldı. 3 gün süren “Mysia ve Çevre Kültürleri” programında 13 farklı oturum oluşturulmuş olup, şehirde devam eden çalışma ve araştırmaların daha ileriye götürülmesine, Balıkesir’in arkeoloji alanında çıkacak olan sonuçların, şehir hafızası için çok önemli olacağına dikkat çekilmiştir.

Sonuç ve öneriler

Kent Konseylerinin kurulmasında 1992’de gerçekleşen Rio Konferansının bir çıktısı olan Gündem 21 belgesinin etkili olduğu söylenebilir. Zira Gündem 21 Birleşmiş Milletler Rio Konferansı’nda kabul edilen beş belgeden biridir (Görmez, 2015: 65) ve bu konferans sonucunda ortaya çıkan Gündem 21 ile 1996 yılında İstanbul’da gerçekleşen Habitat II Konferansı kent konseylerinin kuruluş zeminini hazırlayan en önemli gelişmelerdir. “Gündem 21” belgesinin tanınması ve yaygınlaşmasında daha çok Habitat II Konferansı’nın rolü olmuştur. Bu gelişmelerin sonrasında 1997 yılında ülkemizde Yerel Gündem 21 (YG-21)’lerin teşvik edilmesi, geliştirilmesi ve uygulanması amacıyla BM’nin desteğiyle projeler geliştirilmeye başlanmıştır. Geçici nitelikli olan bu projeler 2000 yılından sonra ise sürekli bir programa dönüşmesiyle ortaya çıkan uygulamalardan biri de yerel düzeyde demokrasiyi teşvik etmek için oluşturulmuş kent konseyleridir (Şahyar Akdemir, 2020: 41).

Ortaya çıkışı yukarıda özetlenen gelişmelere dayanan kent konseyleri, yasal olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76.maddesine dayanarak ve 2006 yılında İç İşleri Bakanlığının çıkardığı Kent Konseyleri Yönetmeliği ile resmen kurulmuştur. Kuruluşlarından bu yana kentlerde değişik faaliyetleri hayata geçiren ve yerel politikaların oluşturulmasında katılımcılığı artıran ve yönetim uygulamasını da gerçekleştiren önemli bir uygulama olmuşlardır. Bu anlamda kent konseyleri yerellik konusunda yereli önemseyen, sürdürülebilir kalkınmayı ve yönetimi hayata geçiren en önemli mekanizmalar olmuşlardır. Nitekim sürdürülebilir kalkınma kent konseylerinin en fazla önem verdiği kavramlardan birisidir. Bu anlamda sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için en temel ilke ise yönetişimdir. Çünkü bu ilke toplumların demokrasiye ve demokratik bir sisteme geçebilmesi için vazgeçilmez bir yönetim şekli haline gelmiştir (Aksu, 2018: 89).

Balıkesir Kent Konseyi kuruluşunu 2019 yılında çıkardığı Kent Konseyi Yönergesi ile tamamlamış ve faaliyetlerine başlamıştır. Konseyin faaliyetleri konusunda Balıkesir Kent Konseyi web sayfasına baktığımızda, konseyin kuruluşundan bu yana birçok alanda katılımcılık, yönetim, sosyal belediye ve demokrasiye katkı sağlayacak faaliyetler yaptığı görülmektedir. Özellikle, gerçekleştirilen projeler kısmını incelediğimizde şu ana kadar çeşitli isimler altında yukarıda içerikleri özet olarak anlatılan 11 adet proje etkinliği hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda "Şehir Birleştirir" mottosuyla işe koyulan Balıkesir Kent Konseyi, şehrin daha yaşanabilir ve kapsayıcı bir yer olması için farklı paydaşlarla birlikte gerçekleştirdiği çalışmaları ve tavsiye kararlarını Balıkesir halkı ile paylaşmaktadır. Kent Konseyi’nin katılımcılık ve iş birliği anlayışıyla düzenlediği toplantılar, seminerler ve çalıştaylar ile kentte yaşayanlar fikirlerini ve önerilerini sunmak ve anlatmak olanağı bulabilmektedirler.

Katılımın artırılması ve yerel politikaları etkileme konusunda kent konseylerinin istenilen etki ve fonksiyonelliğe eriştiği tam olarak söylenemese de bu konuda gerçekleştirilen bazı iyi örneklerin olduğu

söylenbilir. Nitekim Balıkesir Kent Konseyi her ne kadar kentte katılımı artırmak, kent kültürünü geliştirmek, kültürel dokunun ve çevrenin korunmasına ilişkin bir dizi faaliyet ve etkinlik geliştirmiş olsa da konseyin tavsiye kararlarının meclis kararlarında çok az sayıda yer alması konseyin yerel politikalarda az etkiye sahip olduğu anlamına gelmektedir. Söz konusu iyi örnekler arasında Bursa Nilüfer Kent Konseyinde alınan kararlarla kurulmuş olan Mahalle Komiteleri uygulaması ile katılımcı yerel politika oluşturulmaya geçilmiş ve bir dizi faaliyet gerçekleştirilmiştir. Örneğin, Nilüfer Belediyesi 5 yıllık stratejik planının 2012-2014 dönemi revizyon planı için Mahalle Komiteleri'nden öneriler almış ve 2015-2019 stratejik planı da Mahalle Komiteleri'nin önerileri doğrultusunda oluşturulmuştur (Acar ve İpekten, 2016: 154). Yine Acar ve İpekten'in (2016: 154-155) aynı çalışmasında belirttiklerine göre, Nilüfer Belediyesi Müdürlükleri mahalleler ile ilgili yapılacak program ve çalışmalarda (stratejik plan oluşturma, imar planlaması, asfalt tretuvar program, park bahçe imalatı vb. işlerde) mahalle komitesinin görüş, öneri ve onayını almaktadır. Yapılacak iş ve çalışmaların önemine göre ya mahallenin bir bölümüne ya da geneline çağrıda bulunarak halk toplantısı yapılır. Toplantıdan çıkan karar mahalle komitesi kararı olarak kabul edilir. Bu toplantıda bir karara varılamazsa yine halkın kararı ile bu konuda referandum yapılmaktadır. Bu konu ile ilgili çalışmada uygulanan örneklerden detaylı bahsedilmektedir. Örneğin, Yolçatı Mahallesinin İmar Planı, Üçevler Mahallesinin Park Alanının Dini Tesis Alanına Dönüştürülmesi projeleri mahalle komitesi toplantılarında halkın katılımı ve görüşleri alınarak oybirliği ile kabul edilerek uygulamaya geçirilmiş proje örnekleridir. Bu örneklerden yola çıkarak kent konseyleri belediye kararlarına halkın daha çok katılımını sağlayacak katılım mekanizması ve projeler hazırlamaları durumunda yerel politikalara halkın katılımının artacağı önerilebilir. Bunu destekleyen başka bir çalışma Gümüşhane Kent Konseyi'nin faaliyetlerine yönelik yapılmış ve çalışmadan çıkan sonuçlara göre konsey kararları ve önerileri belediye meclisine sunulmakta ve bunların önemli bir bölümü de meclis tarafından değerlendirilmektedir (Doğan ve Kalkışım, 2015: 134).

Kent konseylerinin daha verimli ve etkin olabilmesi amacıyla bilhassa konseylere ilişkin yasal düzenlemeler güncellenerek kent konseylerinin sahip olduğu hak ve yükümlülükler daha iyi bir hale getirilmelidir. Kent konseylerinde vatandaşların aktif katılımları dikkate alınarak bu katılımları teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır. Birçok şehirde kent konseylerinin varlığından bile haberdar olmayan insanlara konseyleri tanıtıcı ve konseylere katılımı özendirici eğitimler verilmelidir (Küçükyılmaz, 2022: 25-26). Çünkü demokrasinin iyileşmesi ve yükselmesi için vatandaşların katılım bilincinin artması önemlidir.

Bu kapsamda Kent konseylerinin kent yönetimindeki etkinliğini ve yerel politikaların oluşumunda katılımı artırmak için aşağıda verilen önerilerin göz önünde bulundurmanın faydalı olacağı düşünülmektedir (Gürbüz vd., 2024: 15):

- ✓ Katılımın artması bakımından daha fazla yerel sivil toplum kuruluşu, uzmanlar, iş sahipleri, kanaat önderleri ve vatandaşlar kent konseylerine katılmaya teşvik edilmeli ve düzenli toplantı ve seminerler yapılmalıdır,
- ✓ Belediye ve kent konseyleri açık iletişim politikaları benimsemeli,
- ✓ Kent konseyleri, kent yönetimi için belirli hedefler ve stratejiler belirlemeli ve bunlar belediyenin stratejik planında yer almasına olanak tanınmalıdır,
- ✓ Kent konseylerine daha fazla kaynak ve finansal destek sağlamak için yerel ve ulusal düzeyde bağışlar ile ulusal ve uluslararası hibe programlarından yararlanma kapasiteleri güçlendirilmelidir,
- ✓ Kent konseyleri kararlarını, proje ve faaliyetleri ile ilgili kullanılan bütçe miktarını, izleme ve değerlendirme sonuçlarını açık bir şekilde paylaşmalıdır,
- ✓ Çevrimiçi anketler, sosyal medya, web siteleri gibi araçlar kullanılarak toplumsal katılım artırılmalıdır,
- ✓ Yerel medya ile iyi ilişkiler kurulmalı ve kent konseylerinin çalışmalarını tanıtmak için medya stratejileri geliştirilmelidir.

Öte yandan bir başka çalışmadan elde ettiğimiz bilgilere dayalı olarak kent konseylerinin daha etkin çalışmalarını sağlayacak olan bazı öneriler de şöyledir (Özdemir, 2011: 46-50)

- ✓ Kent konseyi üyeleri son derece ilgili ve istekli kişiler olmalı ve aynı zamanda kent konseyi bünyesinde oluşturulmuş çalışma grupları ve meclislerde de aktif rol almalıdır.

- ✓ Konsey üyelerinin siyasi kimliği olmamalı ve kent konseylerinde görev alanların, kesinlikle kent konseyi oluşumu konusunda belirli bir eğitim sürecinden geçirilmesi gerekmektedir,
- ✓ Bunun yanında kent konseyi toplantılarında görüşülen konuların mahalli halkın istek ve taleplerini içermesi ve çözümlerinin halk tarafından üretilmesi gerekmektedir, aksine bu konular atanmış memurlara bırakılmamalıdır.

Sonuç olarak gerek literatürdeki kent konseylerine ilişkin yapılan araştırma bilgileri gerekse Türkiye çapında gerçekleşen uygulamaları dikkate alındığında kent konseylerinin yerel politikaların oluşumunda ve hizmetlerin gerçekleşmesinde etkin olamamaları konusunda birçok sorunları olduğu söylenebilir. Bu sorunların aşılabilmesi için yukarıda maddeler halinde saydığımız öneri çarelerini özetlediğimizde, öncelikle kent konseyleri mevzuatı hem kanun bazında hem de yönetmelik düzeyinde yeniden düzenlenmeli ve konseylerin kararlarının bağlayıcı hale getirilmesi gereklidir. Kent konseyleri tavsiye kararı alıp böylece bu kararın istenirse belediye meclisinde değerlendirilir anlayışı değiştirilmelidir. Öte yandan kent konseylerinde atanmış memur üyeler yerine daha fazla halktan, sivil toplum örgütlerinden ve meslek kuruluşlarından üyeler alınarak konseyin yapısının daha katılımcı hale getirilerek normal vatandaşların da yaşadığı kentin yönetiminde ve kararlarında söz sahibi olmasına fırsat tanınmalıdır. Bu şekilde oluşturulacak bir yapıda vatandaşın hem demokrasiye olan inancı ve güveni artabilir hem de vatandaş kendisinin katılarak alınmış olan kararlara uymasında zorlanmayacağı söylenebilir. Belediye, medya ve kent konseyi üçlüsünün iletişimi güçlendirilmeli ve bu şekilde kent konseylerinin yapısı ve çalışma şekilleri hakkında halk bilgilendirilmedir. Bu şekilde yapılacak tanıtım ve bilgilendirmeler vatandaşın demokrasi ve katılım bilinci artarak kent konseylerinin faaliyetlerine daha fazla halk katılımı sağlanabilir.

Kaynakça

- 5393 sayılı Belediye Kanunu, 23.04.2024 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf> adresinden erişildi.
- Acar, S ve İpekten, M. (2016). Kent ve katılım: bir katılım aracı olarak mahalle komiteleri ve 21.yüzyılda mahalleli olmak. *Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (Editörler: Gül Atanur ve Mürvet Yaman),149-164, Revizyon Matbacılık.
- Agenda 21, 25.09.2024 tarihinde <https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21>, adresinden erişildi.
- Aksu, H. (2018). *Kent konseylerinin yerel demokrasiye katkısı büyükşehir kent konseyleri örneği*. [Yüksek lisans tezi], Harran Üniversitesi.
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 25.09.2024 tarihinde https://balikesir.bel.tr/Dosyalar/DosyaListe/AF_btr_DosyaListeDetay_file_Dosya_66ae81e9-0c7f-459b-9bdc-b6c92ff0736f/balikesir-bulteni2-ekim-aralik-c429f554-d8da-495c-8416-e3857a88d4c3-compressed.pdf.pdf ağ adresinden erişildi.
- balikesirkentkonseyi.org 24.04.2024 tarihinde <https://www.balikesirkentkonseyi.org/foto/tavsiye-kararlarimiz.html>, ağ adresinden erişildi.
- balikesirkentkonseyi.org 28.04.2024 tarihinde <https://www.balikesirkentkonseyi.org/proje/sanatin-on-hali.html>, ağ adresinden erişildi.
- Çetinkaya, Ö ve Korlu, R.K. (2012). Yerel demokrasinin sağlanmasında katılımcılık süreci ve kent konseylerinin rolü. *Maliye Dergisi*, 163, 95-117.
- Çukurçayır, M. (2012). *Siyasal katılma ve yerel demokrasi: küreselleşme sürecinde yurttaş, yönetim, siyaset*. Çizgi Kitabevi.
- Çukurçayır, M. A., Eroğlu, H. T ve Sağır, H. (2015). Yerel yönetim, katılım ve kent konseyleri. *Yerel Politikalar Dergisi* (1), 1-20.
- Demir, K. A. ve Yavaş, H. (2015). Kent konseyleri ile yerinden yönetilen katılımcı kent yönetimleri: yerel yönetim kapsamında bir değerlendirme. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 4 (7), 49-62.
- Demir, O. (2008). *Yerel siyasette katılımcılık ve kalkınma (Türkiye’de yerel gündem 21 örneği)*. [Yüksek lisans tezi], Sakarya Üniversitesi.
- Doğan, K. C. ve Kalkışım, H. M. (2015). Türkiye’de yerel siyasete katılım açısından kent konseyleri: Gümüşhane kent konseyi örneği. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(2), 118-136.

- Emrealp, S. (2005). *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*. İstanbul: IULA-EMME Yayını.
- Eryılmaz, B. (2019). *Kamu Yönetimi 1(Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar)*. Umuttepe Yayınları.
- Genç, F. N. (2012). Yönetişim, yönetime katılım ve farklı katılım türleri. *Yönetişim ve yönetim ekseninde kamu yönetimi içinde* (Ed: Fatma Neval Genç), 47-86, Ekin Yayınevi.
- Görmez, K ve Altınışık, H. (2011). Yerel demokrasi ve kent konseyleri. *Kent konseyleri sempozyumu bildiri kitabı*, 30-50, 6-7 Mayıs 2011, Bursa.
- Görmez, K. (2015). *Çevre Sorunları*. Nobel Yayınları.
- Haberler.com, 28.04.2024. tarihinde <https://www.haberler.com/guncel/balikesir-kent-konseyi-kuruldu-12659400-haberi/> ağ adresinden erişildi.
- Karanuh, Z. D. (2018). *Yerel yönetimlerde katılım ve kent konseyleri*. [Yüksek lisans tezi], Marmara Üniversitesi.
- Kaypak, Ş. (2011). Katılımcı yönetim mekanizması olarak kent konseyleri. *Kent konseyleri sempozyumu bildiri kitabı*, 133-157, 6-7 Mayıs 2011, Bursa.
- Kestellioğlu, G. (2011). Yerel demokrasi ve kent konseyleri: Kahramanmaraş örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(1), 121-140.
- Kıngdom, J. (1999). *Government and Politics in Britain (an Introduction)*. Blackwell Publishers Ltd. 108 Cowley Road, Oxford OX 4 1J-F, UK.
- Küçükyılmaz, Y.O. (2022). Kent konseyleri bağlamında kentlerde yerellik algısı. *Karadeniz Teknik Üniversitesi- Stratejik Araştırma Merkezi Protokol Dergisi*, 3(1), 18-27.
- Mecek, M. (2018). Siyasette kadın adayların temsil oranı: 2009 – 2017 Türkiye mahalli seçimleri üzerinden demografik bir inceleme. *Kent yönetiminde yeni yaklaşımlar ve etkin belediyeçilik uygulamaları içinde* (Ed. Mehmet MECEK, Bekir Parlak, Emin Atasoy), 1586-1603, Nobel Yayınları.
- Mecek, M. ve Yılmaz, V. (2023). Türkiye’de kent konseylerinin idari yapısının incelenmesi: Büyükşehir kent meclisleri örneği. *Business Journal 2nd International Paris Social Sciences Congress*, December 21-24, Paris.
- Ökmen, Mustafa (2013), Yerel yönetim faktörü olarak kentsel aktörler. *Yönetişim Türk Kamu Yönetimine Yansımaları içinde* (Ed. Fatma Neval Genç), 207-242, Çizgi Kitabevi.
- Özdemir, A. T. (2011). Mahalli idarelerde halk katılımı bağlamında kent konseyleri. *Sayıştay Dergisi* (83), 31-56.
- Rakodi, C. (2003). Politics and performance: the implications of emerging governance arrangements for urban management approaches and information systems. *Habitat International* 27, 523-547.
- Şahyar Akdemir, D. (2020). Yerel demokrasi, katılım ve Türkiye kent konseyleri platformu. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (19), 35-54.
- Tekin, S. (2019). Yerel kamu hizmetlerine gönüllü katılım: Denizli kent konseyi örneği. [Yüksek lisans tezi], Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Uçar, A ve Negiz, N. (2016). Yerelde kamu politikalarının oluşumunda yönetim ve katılımcılık: ısparta incelemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, CİEP Özel Sayısı, 789-819.
- Uçar, A. (2014). Yerel politikaların oluşumu ve yerel hizmet sunumunda yönetim faktörü olarak katılımcılığın ve hesap verebilirliğin yeri ve önemi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1) 119-137.
- WORLD BANK (1989), Sub-saharan Africa: from crisis to sustainable development (Washington D.C.:World Bank).
- Zeren, H. E. (2013). Yönetişim ekseninde türkiye’de sivil toplum kuruluşları. *Yönetişim Türk Kamu Yönetimine Yansımaları içinde* (Ed. Fatma Neval Genç), 143-167, Çizgi Kitabevi.

Etik kurul onayı

Bu çalışma, yöntem olarak herhangi bir nitel veya nicel araştırma metoduna dayanmadığı ve daha çok literatür taraması ve içerik analizi kullanılarak oluşturulduğu için etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.